

Østfold fylkeskommune

Pb 220
1702 SARPSBORG

	<i>Vår dato</i>	<i>Vår referanse</i>
	24.09.2014	2014/4607
<i>Saksbehandler, innvalgstelefon</i>	<i>Arkivnr.</i>	<i>Deres referanse</i>
Ragnhild Skogsrud, 62551180	461.0	

Regional plan med tiltaksprogram for vannforvaltning i vannregion Glomma og i de norske delene av vannregion Västerhavet - uttalelse til høringsforslag

Vi viser til oversendelse fra Østfold fylkeskommune av 26. juni 2014.

Uttalelse til forslagene til forvaltningsplaner og tiltaksprogram fra Fylkesmannen i Hedmark følger nedenfor.

Kommentarer til utkast til planer og tiltaksprogram for vannregion Glomma og Grensevassdragene

Fylkesmannen mener at dokumentene for begge områdene gir en oversiktlig framstilling der status, påvirkninger, hovedutfordringer og målsettinger for de ulike vannforekomstene kommer godt fram. Planene gir også gode oversikter over vannforekomster med unntak og utsatt frist for å nå miljømålene og årsakene til dette.

Dokumentene er omfattende både geografisk og tematisk, og de er derfor tidkrevende å gå grundig inn i. Det er en utfordring å få fram forskjeller og detaljer i ulike delområder for et så stort og sammensatt område. Sammendragene er derfor viktige, og de gir en god oversikt over hovedinnholdet i dokumentene.

Tiltaksoversiktene innen ulike tiltaksgrupper gir den enkelte sektormyndighet en oversikt over hvilke tiltak som er aktuelle i hvilke vassdrag. Det er positivt at viktigheten av synergieffekter av tiltak og positive ringvirkninger er framhevet. Sektormyndighetene må gjøre et arbeid på beregning av kostnader og effekter av tiltak samt nyttevurdering før en reell prioritering kan foretas. Slik sett gir ikke disse planene og tiltaksprogrammene et ferdig grunnlag for prioritering – de er kun første steg i retning av å kunne gjøre en prioritering. For vassdrag med kraftproduksjon har Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet gitt nasjonale føringer for fastsettelse av miljømål (brev av 24.01.2014). Vannregionen har også gjort egne prioriteringer av tiltak i regulerte vassdrag.

<i>Postadresse:</i>	<i>Kontoradresse:</i>	<i>Telefon Statens hus:</i>	<i>Telefaks:</i>	<i>Org.nr.:</i> 974 761 645
Postboks 4034	Parkgt 36			
2306 Hamar	2317 Hamar	<i>Sentralbord:</i> 62 55 10 00	62 55 10 31	<i>Banknr.</i> 7694.05.01675

Planene skal være verktøy for å nå vannforskriftens mål om god økologisk tilstand/godt økologisk potensiale og god kjemisk tilstand. Om planens virkninger heter det blant annet (s. 13): «*Forvaltningsplanen gir regionale og statlige føringer til kommunene i vannregionen, og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom retningslinjene fravikes gir dette grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven.*» I veileder 01:2013 Regional vannforvaltningsplan står det imidlertid følgende om virkninger av planen: «*Forvaltningsplanen gir klare regionale og statlige føringer til kommunene i vannregionen og skal bidra til å samordne og styre arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom en kommune i sin arealplanlegging fraviker miljømålene som er satt i den regionale vannforvaltningsplanen gir det grunnlag for å fremme innsigelse til de aktuelle arealplanene.*» Etter Fylkesmannens oppfatning bør planene være tydeligere på at innsigelse er et mulig virkemiddel dersom det vedtas arealbruk/virkosomhet som medfører at miljømål for vannforekomster ikke nås, jf. veileder 01:2013. Formuleringen i plandokumentene bør derfor være lik den som står i veilederen på dette punktet, og ikke utydeliggjøres ved å vise til utarbeidelse av retningslinjer.

Mulige interessekonflikter mellom miljømål for vannforekomstene og vesentlige nærings- og samfunnsinteresser er vist i planutkastet for Glomma (tabell 2-1). Dette gjelder blant annet konflikten mellom målsettinger om bruk av fornybar energi og gjennomføringen av vanddirektivet/vannforskriften. En annen målkonflikt som er aktuell og som er omtalt i tiltaksprogrammene er landbrukets mål om økt matproduksjon vs tiltak innen landbruket som kan medføre redusert produksjon. Videre framgår det av begge tiltaksprogrammene at foreslåtte tiltak i landbruket kan medføre økt innhold av soppgifter i korn eller økt bruk av plantevernmidler – dette er i konflikt med målsettingen om trygg norsk mat. Målsettingen om bevaring av biologisk mangfold harmonerer imidlertid godt med vannforskriftens mål om god økologisk tilstand. Etter Fylkesmannens oppfatning er det viktig at både målkonflikter og sammenfall mellom miljømål for vassdrag og øvrige samfunns mål synliggjøres i planer og tiltaksprogram.

Tabellen med oversikt over bruk av vannforskriftens § 12 i forvaltningsplanutkastet for Glomma (tab. 6-4): Her mangler informasjon som er spilt inn til Vannregionmyndigheten fra Fylkesmannen i Hedmark i e-post av 28.3.14 – dette bør tas inn i oversikten:

Vannforekomst-ID	Vannforekomst-navn	Begrunnelse for bruk av §12	Merknad
Hedmark fylke			
002-118-1-L	Mjøsa	Søknad om mudring og dumping av masser i Mjøsa ifm nytt dobbeltspor for jernbane og ny E6: Dumping vil kunne medføre at tapet av miljøkvalitet blir større enn samfunnsnyten av inngrepet. Videre kan hensikten med tiltaket oppnås ved metoder som miljømessig er vesentlig bedre, i dette tilfellet deponering av masser på land.	Fylkesmannen har i brev av 21.09.2012 gitt tillatelse til mudring, men ikke dumping av masser i Mjøsa
002-2895-R	Glomma (Os - Alvdal)	Søknad om utbygging av Tolgafallene i Glomma: Samfunnsnyten av utbyggingen vurderes som mindre enn tapet av miljøkvalitet	Fylkesmannen har i brev av 30.09.2013 frarådd NVE å gi konsesjon og fremmet innsigelse til søknaden

I oversikten over kandidater til sterkt modifiserte vannforekomster i tiltaksprogrammet (s. 8 og s. 57) for vannregion Glomma som er prioritert for tiltak mangler følgende (vannområde Glomma):

- a) Glomma (samløp Håelva – Os) hvor Røstefossen kraftverk er prioritert for innkalling til konsesjonsbehandling,
- b) Glomma (Alvdal – Høyegga), Glomma (Høyegga-Atna) samt Rena (utløp Rendalen kraftverk - Lomnessjøen) påvirkes av Rendalsoverføringen og er prioritert for miljøforbedrende tiltak, jf. vedlegg 6 i forvaltningsplanutkastet.

Disse vannforekomstene er gitt 1. prioritet ved lokal prioritering. De bør inngå i oversikten i sammendraget av regionale prioriteringer innenfor fysiske inngrep og i kapittel 4 med oversikt over prioriterte vannforekomster.

Viktige påvirkningstyper og tiltak

Landbruk: Fylkesmannen er enig i at det mest kostnadseffektive ville være i større grad å målrette SMIL- og RMP-midler mot sårbare resipienter, men for mange av ordningene vil dette være vanskelig å forvalte. Dagens forvaltning av slike ordninger er i stor grad rettet mot eiendom og foretak samt beliggenheten av eiendommer og i liten grad mot beliggenheten av det enkelte areal. Mer målretting mot regioner og kommuner som har sårbare resipienter er enkelt å forvalte, men er ikke alltid tatt like godt i mot av næringa.

Fylkesmannen i Hedmark har siden innføringen av regionalt miljøprogram i 2004 målrettet tilskudd til utsatt jordarbeiding ved å øke tilskuddssatsen for de høyeste erosjonsklassene mer enn for de laveste. Det er imidlertid en utfordring at arealet med åker i stubb har gått ned de siste årene. Tilskudd til miljøvennlig bruk av husdyrgjødsel er målrettet til å få en best mulig utnyttelse av husdyrgjødsel på det enkelte foretak.

Avløp: Fylkesmannen er enig i at alle tiltak/tiltaksgrupper som nevnes i tiltaksprogrammene bør vurderes av sektormyndighetene fram mot 2018 for å redusere utslipp fra renseanlegg. Dette gjelder både administrative tiltak (f.eks. utredning og kartlegging av tiltaksbehov), tiltak mot avløp (f.eks. utbedring av ledningsnett, innføring av sekundærrensing ved kommunale avløpsanlegg) og tiltak mot punktutslipp (f.eks. nye overføringsledninger). Tilsvarende bør samtlige tiltak som er listet opp for å redusere utslipp fra industri vurderes fram mot fristen for operative tiltak (2018). Når det gjelder avrenning fra spredte avløpsanlegg, mener Fylkesmannen at kommunene bør prioritere å gjennomføre en kartlegging av funksjon for disse anleggene. På bakgrunn av en slik kartlegging bør tiltak prioriteres for de dårligst fungerende anleggene. Som det påpekes i tiltaksprogrammene har spredte avløp ofte utslipp til små og sårbare vannforekomster. Det er positivt at opprydding i spredte avløp til sårbare resipienter framheves i tiltaksprogrammene.

Langtransportert forurensning

I 2014 er kalking som tiltak mot menneskeskapt forsuring i Hedmark tatt opp til ny vurdering med bakgrunn i ny forskning og overvåking av langtransporterte sure komponenter. Ut fra denne vurderingen er det konkludert med at forsuring nå ligger tilnærmet på naturlig bakgrunnsnivå, og myndighetene har dermed bestemt å avslutte kalkingen i Hedmark. Overvåking vil imidlertid gjennomføres for å kunne fange opp og dokumentere eventuell refsuring. Et program for denne overvåkingen er under utarbeidelse. Kalkavslutningen medfører endringer i risikovurdering (dersom sur nedbør er årsak til risiko) og forslag til tiltak for de vannforekomstene som tidligere ble kalket. Dokumentene vil måtte korrigeres med hensyn til dette.

Biologisk påvirkning

Informasjon til allmennheten om biologiske påvirkninger bør styrkes. Dette gjelder blant annet for krepsepest: Hvilke vassdrag er rammet av pest og hvilke forholdsregler må tas (desinfisering av fiskeutstyr, kanoer mm). Ørekyte er også et problem i mange vassdrag. Fylkesmannen har iverksatt tiltak for å bekjempe ørekyte i enkelte vassdrag, men arten har omfattende utbredelse, og en må her vurdere hvor ørekyta har størst negativ påvirkning og hvilke tiltak som kan ha effekt. Videre er det utfordringer knyttet til bekjempelse av andre fremmede arter som lever i og nær vann – her nevner vi spesielt kjempespringfrø og vasspest som er aktuelle innenfor vannregion Glomma.

Fysiske inngrep

Fysiske inngrep er en av de viktigste store påvirkningene i vannregion Glomma. I Hedmark er det både store utbygginger i elver, oppdemming/etablering av reguleringsmagasiner og mindre utbygginger i form av småkraft som medfører betydelig påvirkning på livet i og nær vassdraget. Også inngrep i forbindelse med tidligere tømmerfløting har påvirket enkelte vassdrag betydelig. Det er viktig at vannregionens prioritering av konsesjoner som skal tas opp til revisjoner, innkalling til konsesjonsbehandling og gjennomføring av miljøforbedrende tiltak følges opp. For Glomma i Hedmark og Akershus er et prosjekt for utbedring av fiskepassasjer forbi elvekraftverkene i sluttfasen, og en handlingsplan for fiskepassasjer vil foreligge i løpet av vinteren 2014/2015.

I Klarälven/Femund-/Trysilvassdraget er det i perioden 2010-2014 gjennomført et prosjekt «Vänerlaksens frie gang» hvor tiltak for å få Vänerlaks til igjen å gå opp i Trysilelva er utredet – dette er et stort og viktig tiltak som del av gjennomføringen av vannforskriften i Norge. Tiltaket inngår i forvaltningsplanen fra fase I.

I oversiktene over sterkt modifiserte vannforekomster inngår Myklebysjøen (Glomma) og Sjusjøen (Mjøsa). Disse kan tas ut, da de pr i dag ikke er vurdert å inngå i denne kategorien, jf. Vann-Nett. Vannforekomsten Hakabekken og Rosenlundbekken (Mjøsa) tas inn i oversikten.

Oversiktene over vannforekomster med utsatt frist for å nå miljømålene samt begrunnelse for dette må oppdateres jevnlig etter hvert som ny informasjon og overvåkingsresultater gjøres tilgjengelig. Fylkesmannen ser at informasjonen for en del av vannforekomstene i oversiktene ikke er oppdatert. Dette er imidlertid en prosess som pågår kontinuerlig, og vannområdene sørger i samarbeid med fylkesmennene for at Vann-Nett oppdateres og at oversiktene korrigeres.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Ragnhild Skogsrud
overingeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

Kopi til:
Fylkesmannen i Oppland
Vannområde Mjøsa
Oppland fylkeskommune
Fylkesmannen i Østfold
Fylkesmannen i Oslo & Akershus
Hedmark fylkeskommune

